

Lleida

Setmanari polític defensor del front únic d'esquerres

DIRECCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Carme, 6 · 2.02 No es retornen els originals. · Dels treballs publicats subscripció: UNA pta. al mes.-Núm. solt 20 cénts. — blicats en són responsables llurs autors, —

Els treballadors

Diversos indicis i referències de bon origen permeten de creure que les masses treballadores de totes les tendències senten l'emoció liberal que en aquests moments es respira, i, d'exant, de moment, la seva posició abstencionista, tracten de reincorporar-se a les lluites civils.

Les lliçons de l'experiència no són mai inútils. La vida ensenya molt. Tal com l'infant aprèn a caminar i se li desvetlla el sentit de l'orientació a còpia de caure, així, l'home i les col·lectivitats humanes, rectifiquen constantment visions massa simplistes i unilaterals. Els treballadors catalans, que palesen visiblement el llevat d'excesiu individualisme de la nostra raça, s'havien anat apartant aquestes darrers anys de tot sentiment de solidarisme amb les forces polítiques més o menys afins a les seves aspiracions. No ens proposem de fer cap retret sinó de constatar un fet indiscutible. I no hi pot haver cap retret en les nostres paraules, perquè som els primers a reconèixer que, per circumstàncies l'exàmen de les quals ens duria lluny, ells, d'aquesta actitud dita apolítica, potser en són els menys causants. La podridura del nostre món oficial, l'esperit cavernari de les nostres dretes, l'egoisme tancat dels rics, l'encegament dels governs, el to beatíficament medieval del pairalisme que fins ara s'havia respirat, el verbalisme pur de les esquerres, tot conspirava a allunyar als que pateixen sed de justícia i de llibertat de tot propòsit d'arreglar les coses de bones a bones. Les conseqüències que tots hem tocat d'aquesta disposició d'esperit dels treballadors pròpiament dits són tan fresques i tan doloroses que no cal insistir-hi. Pel que als obrers afecta, sembla que hagin tingut com a resultat, sino una rectificació doctrinal de les seves aspiracions últimes, una visió clara dels seus deures, no pas de treballadors exclusivament, sinó d'homes, en tal forma que ja es dona com a cosa feta que en els moments de transformació profunda que sembla estan en l'ambient, la part d'esforç de les forces proletàries d'extrema esquerra, no hi mancarà.

Hi haurà prou comprensió per a valorar degudament el gest dels treballadors? La gent dita d'ordre, la que no pateix els dolors de la vida, sabrà donar-hi el seu preu? Hi ha que veure què significa una actitud com aquesta. Una gent que predica, com els nostres sindicalistes i anarquistes,—i són molts—que l'única solució als mals socials és la destrucció de l'Estat, perquè sols amb això vindrà l'abolició de tots els mecanismes opressors que l'aguanten — exèrcit, burocràcia, clergat, justícia oficial, propietat priva-

da—i que en una societat lliure desapareixeran totes les distincions de raça, de creença o de nacionalitat, originàries de tots els odis i conflictes que oposen l'home contra l'home; una gent que, sostenint això, vé i diu:

—Per un moment, homes liberals, ací van els nostres braços per a veure si, pels camins civils, podem estalviar-nos tots plegats una destrucció que a uns i altres perjudicaria i volem fer amb vosaltres una experiència política que permeti descabdellar-se l'avenç social pels mètodes de l'harmonia i de la solidaritat de classes,—d'una actitud com aqueixa, repetim, qui deixarà de veure'n la generositat, l'alta mires, el sentit de responsabilitat?

La que contreen les esquerres polítiques, davant d'aquest gest dels treballadors, és per damunt de tota ponderació. Si en el moment en que les masses proletàries, deixant, circumstancialment si es vol, les fórmules rígides i tancades, els partits d'esquerra no es disposen a correspondre-hi amb una altra actitud generosa i comprensiva, farien un mal incalculable. Quan els que tant pateixen no els sap greu de deixar la Utopia per a tocar de peus a terra, no mancaria altra cosa que els de l'altra banda, que som nosaltres, no facilitèssim aquest nou camí que, de seguir-lo, ens allunyaria de les solucions brusques i facilitaria l'adopció dels mètodes reformistes, que són, així ho entenem, els que convenen a la societat contemporània i a la democràcia organitzada.

Si tenim per certa aquesta posició futura dels nostres obrers, tenim, també, per sortosament segur que les esquerres polítiques que no són de classe, respondran degudament a aquesta actitud. Primer, donant-se les mans, tots plegats, per a enfonsar els obstacles tradicionals que barren tot camí. Després, això assolit, compromentent-se a instaurar una política de reformes ardides, racionals i progressives, especialment aquelles que es refereixen a les condicions del treball, a la llibertat sindical, i a la dignitat i seguretat dels seus homes i dels seus organismes, coses de cabdal importància pel manteniment de l'equilibri, a profit del progrés i de la democràcia. La nova política democràtica i socialitzant que tots haurem contribuït a crear, donarà llum a una moral nova, la del treball i de l'activitat lliure i joiosa que ens permeti atañçar-nos cada dia més a una major justícia en les relacions humanes.

A la fi, els obrers poden haver vist com la Democràcia, liberalment entesa, és l'únic camí per arribar a l'assoliment de les seves aspiracions. Els passos ràpids són sempre perillosos i difícils. Els cops de força, com la història ho ensenya, cada dia menys viables. Comprenem que cal cert valor per a abandonar il·lusions de temps compartides. Però si es té la convicció dels errors de tàctica comesos fins ara i prou noblesa per acomodar una nova conducta a una nova convicció, aleshores, cal que tots aquells homes liberals que volen el millorament de les nostres institucions socials i polítiques, obrin de bat a bat els braços a la nova força que els arriba i que tots plegats es disposin, com deia Sánchez Guerra, a deixar el solar net per la futura edificació que tots volem aixecar.

Aquest número ha passat per la censura prèvia

El decret d'amnistia

EN baixar de la cadira de dictador el general Primo de Rivera, i en substituir-lo d'una manera automàtica i continuada el general Berenguer, és del domini públic la sèrie de promeses que féu aquest darrer per tal d'apaivagar els ànims i fer creure en un ràpid i pròxim retorn a la normalitat, tan desitjada de la immensa majoria del país.

A tal objecte hom sentia a dir i llegia a dotzenes de vegades que no solament seria restablerta la constitució del 76, única viable en les presents circumstàncies, sinó que fins i tot es revisaria minuciosament l'obra nefasta dels passats governants i es donaria llibertat als detinguts i exiliats polítics que en número de diversos milers volten arreu del món o bé es pudreixen i sofreixen en cel·les obscures i fèrides.

Amb aquest programa per bandera, qualsevol organització s'hauria endut la confiança de la gent descontenta i liberal que eren, abans del passat 28 de gener, gairebé la totalitat de ciutadans de la península.

Però ha vingut la segona part. Una cosa és una promesa i una altra cosa és la concessió; ha vingut aquesta?

El temps passa i tots hem pogut veure quina diferència hi ha de la nostra situació civil d'avui a la que hem tingut durant el llustre, un mes i dies que acaben de passar.

No ha mimvat el règim que controla el pensament de l'individu, el dret més legítim i de més valor que posseïm; la llibertat d'impresma i de paraula no existeix ni remotament. S'ha anat a una reforma de les corporacions municipals i els antics elements dels llocs citats han estat substituïts per meitat pels majors contribuents i pels elegits en les tres passades eleccions, amb la particularitat que els càrrecs d'alcalde i dels que componen la Comissió permanent (tot l'Ajuntament) se'ls reserva de nomenar-los el govern. Pel què respecta a les Diputacions s'ha fet també quelcom semblant. Pot dir-se que per aquí s'ha obrat amb justa sinceritat?

No s'ha parlat d'obrir el Congrés fins després de celebrades les eleccions populars, per a els quals no hi ha encara data ni projecte ni pensaments de portar-se a cap. És això deslligar el cos sangonós d'un pres i ajudar-lo a viure?

Tothom recorda que en un principi, fou acceptada i pregonada continuament la idea de revisar l'obra destructiva de la Dictadura i exigir les

corresponents responsabilitats. S'ha fet o es pensa fer? Res més lluny.

Per fi, i com mesura urgent, s'esperava amb tot l'anhel possible la publicació d'un ample i franc Decret d'amnistia pels presos i exiliats polítics i socials. Això, en efecte, no podem negar que no s'hagi fet, però tan esquifit i anèmic que, més que una alegria plena ha causat al país un dolor inconsolable. La saba i l'energia vigoroses i grasses que alentaven el seu engendrador, s'han convertit en la sang escrofulosa i negra que han fet nèixer un infant tan raquític i tan llastimós com el que hem pogut presenciar. S'han dirigit innombrables protestes a la Superioritat i al cap d'un temps s'ha ampliat el Decret; però ha quedat igual com estava abans. Entre altres coses injustes (en tant que es tracta d'homes) no hi són considerades incloses les manifestacions que s'han exterioritzat en terres que un temps foren d'un tal Jaume primer.

El mal, doncs, presenta el mateix aspecte; nosaltres hem de confessar que hi hem guanyat molt poca cosa; el nostre país, dorm encara, el seu somni llarg i reposat, adolorit encara de la darrera fuetada de què fou objecte.

Macià, Gassol, Baltà, Shum, els de Garraf, i tots els altres emigrats i presos socials han de poder incorporar-se a la vida ciutadana, amb tots els drets que els correspon. Cal que això es faci aviat si no es vol que es torni miopia aquest reüll amb que el poble ha presenciat una transformació com aquesta, aparentment radical, però idèntica de principis.

B.

DEMOCRACIA I REVOLUCIÓ

Pensaments

Una llei inexorable condemna tot règim corromput i que defalleix. Les mateixes raons que han fet desaparèixer la major part de les monarquies faran caure les que resten. Orgull idèntic, por idèntica, venalitat idèntica, impotència idèntica per a resoldre cap dels grans problemes que la vida planteja.

El progrés restarà anàrquic tant com l'ordre serà reaccionari.

Lentament, però sempre, la humanitat realitzà els somnis dels idealistes.

La institució monàrquica és com una societat anònima amb irresponsabilitat il·limitada.

Una carta d'En Francesc Macià i Llussà

«President del Centre Democràtic i Republicà.
Borges Blanques

Estimat amic: La lletra que en nom de tots els consocis m'ha dirigit, m'ha arribat al fons de l'ànima. Es per a mi tan estimat i tan enyorat el poble de Borges! Us estimo tant a tots vosaltres sense cap distinció!

Borges em rememora trossos de la meua vida, els més agitats i els més emocionants. El que heu fet per mi en diferents ocasions solament el que ho hagi vist, pot creure, jamai de la meua vida podré oblidar-ho, jamai per molt que jo pugués fer per vosaltres, podria pagar-ho.

Es d'una grandesa tan rara, es d'una lleialtat tan formosa i tan delicada l'estimació i l'amor que jo us dec, que ni amb vida de sacrificis continuats per a retornar-vos-ho podria pagar-vos.

Records i enyorances que fan bategar tan fort el meu cor, que sembla s'hagi de trencar. Quines emocions tan fortes i tan dolces al mateix temps se'm desperten i en recordar les afectuosíssimes rebudes que m'heu fet. Tots, vells, joves, dones i nens tots éreu tan amorosos amb mi que em sembla impossible que jo pugués resistir tantes i tan fortes emocions.

I ara en aquests moments de tanta sofrança moral, la lletra del meu poble estimat ha estat un gran conçol per la meua ànima dolorida.

L'exili, amb les seves amargors, amb totes les penes i dolors que comporta, va prenent poc a poc trossos de vida, s'enyora l'escalf dels amics, de la terra, dels arbres, dels fruits, del que sembla més insignificant; tot, tot, tot s'enyora i ens deixa una tristesa que arriba al fons de l'ànima. Però no cregueu que l'exili m'hagi tornat dolent, ni tan sols hagi agreujat la meua ànima. No! sento que me l'ha enfortida. Avui

els meus ideals me'ls sento més fermes que mai embolcallats d'amor i generositat. No sento cap pessimisme que tant mal fa a causes com la nostra plena d'ideals nobles i enlairats. Ideals que tenen per finalitat obtenir un futur ple de belles esperances, pels nostres fills, enlairant i dignificant els humils per a formar una Catalunya que posant-se al costat de les nacions més avançades sigui un far que il·lumini i fixi un camí a seguir per la humanitat, per la pau i per la seva perfecció.

I no parlem, per avui, més d'això que m'omplena el cor i que em dona forces per a resistir-ho tot, puix no acabaria mai.

Ara un prec que us agrairé moltíssim. Ha mort a l'exili, com ja sabeu, En Martí Vilanova, company estimadíssim. Cor noble, cor d'infant, cor generós, d'una lleialtat envers mi grandíssima, demostrada fins en les seves paraules de desvari... Deixà una vídua i un fill sense res. Jo us agrairia que féssiu una subscripció, que la encapçaléssiu dient Francesc Macià i companys exiliats, 50 pessetes, la qual quantitat us lliurarà la meua filla, que un dia d'aquests va a Lleida i potser us ho portarà personalment. Desitjaria que tanquéssiu la subscripció molt prompte i que enviéssiu el seu import a la vídua directament.

No us amoïneu perquè sigui una subscripció modesta, ja n'hi fan d'altres. Es que voldria associar el poble de Borges a aquest fet generós.

Us prego que digueu a tothom, amics i fins als que poguessin ésser adversaris polítics, que a tots estimo i enyoro i que a tots desitjo moltes felicitats. Quan us podrà abraçar?

Adéu, fills estimats, de tot cor una forta abraçada.

FRANCESC MACIÀ.

Martí Vilanova és mort

UN aconteixement ponible ha profundament commogut els catalans residents a París.

Martí Vilanova, exilat polític des de fa quatre anys, ha mort en plena joventut, deixant una vídua i un fillet de dos anys.

Les circumstàncies tràgiques d'aquests darrers temps, han impedit que el nom de l'il·lustre mort, brillés amb la llum clara dels grans apòstols. Martí, per a tots els qui l'han conegut, ha estat el més alt exemple de català digne i fervent. La seva mort deixa un buid que mai ningú no omplirà. L'amor de la terra fins al darrer moment de la seva dolorosa malaltia, ha auriolat la testa orgullosa que mai cap dubte no el vencé i en la flama dels seus ulls hom endevinava l'esperança secreta i punyent d'un retorn que no es realitzaria.,.

Martí ha mort el mateix dia que una amnistia tardana li obria les portes de la terra pairal.

Els catalans exiliats, malgrat el sacrifici que això suposa, han assegurat el transport del malaurat amic a Figueres, vila nadiua on tindrà lloc l'enterrament.

Martí reposarà per sempre en la terra que havia estat de tota la seva vida suprema cobejança.

Però queden la vídua i el fillet en una situació moral i material que ens fa un deure l'ajudar-los. Martí, quan partí precipitadament de Figueres cap a una terra estrangera on la vida és insegura, hipotecà, per a subvenir a les necessitats de la seva família, unes terres seves. Les 10.000 pesetes obtingudes ajudaren a l'amic i a la seva família a viure aquests quatre anys d'exili. La mort no solament deixa la vídua sense recursos sinó que els interessos de la hipoteca l'obliguen a una despesa anual considerable.

Fem una crida a la generositat dels catalans per tal d'alliberar a la malaurada vídua d'aquesta feixuga carga.

Que la terra sanejada de l'erm de la hipoteca, fertilitzi la vida del fillet i el faci digne del seu pare.

*Ramon Fabregat.—Jaume Miravittles.—
Rafael Ramis.—Pere Seus.*

MONARQUISME DECADENT

«No más servir a señores
que en gusanos se convierten»

*Això ha dit En Sánchez Guerra
en un discurs que ha llençat
des del rovell d'ou d'Espanya
i prop del Palau reial.
Aqueixa raó política
fa anys que els republicans
l'estem dient a tothora
i arreu l'anem pregonant;
servir a la monarquia?
és el més irracional,
ja que té el trist privilegi
que l'ideal sustentat
tard o d'hora, és infal·lible,
els cucs se l'han de menjar.*

*En canvi, l'ideal República,
ja poden passar els anys
que sempre es manté incorrupta;
res la pot malmetre mai,
al contrari, com més vella
més perfecta es va tornant
més forta i més progressiva,
més noble i més liberal.*

*Per això no ens fa estranyesa
que els homes que han governat
dintre del règim monàrquic,
amb tota fe i llealtat,
arribi un moment que exclamin
amb sinceritat brutal
i amb l'amargor cruel als llavis
que deixen els desenganys...
«No vull més servir a ídols
que en cucs es poden tornar!...
Proclamem, doncs, la República
que té l'ànima immortal!*

PBP DE RUFBA.

El front únic

SOM al moment culminant en què no podem estar més temps vacilants.

La monarquia és quelcom que el poble no sent i que des del moment que tants monàrquics de primera fila parlen de salvar-la ens prova que aquesta està en perill.

Per a salvar-la s'ofereixen molts homes, però el crèdit perdut durant sis anys no serà recobrat. A la curta o a la llarga fracassen totes les monarquies, i, quant més estretes de criteri han estat, més aviat cauen.

Tota l'Europa és un exemple. Han caigut els emperador d'Àustria-Hongria, d'Alemanya i de Rússia... Seran una excepció el règims d'Itàlia i Espanya?

Fa dies ja que la situació d'Espanya és força original. S'assembla extraordinàriament a la Rússia de 1916.

S'assembla amb aquest període revolucionari rus, perquè ací com allà el règim necessita ésser salvat, i ací igualment que allí el poble es prepara per a prendre el poder.

Ací sortim d'un període de silenci forçós durant el qual el Poder ha procurat sobornar els millors elements d'esquerra. Ho ha conseguit?... No hi ha dubte que molts han caigut en la corrupció, que altres la por els ha fet retirar a casa i que la

gran majoria, la gent que segueix, cansada de la corrupció dels uns i de la por dels altres, s'ha anat inhibint de ço que en diem política.

Ara ja torna a ésser l'hora d'agrupar-se per actuar. ¿Seguirà tothom les mateixes banderes d'abans? Creiem que no.

Abans de la dictadura va ésser possible que els grans partits d'esquerra conservessin al seu favor els vots obrers i camperols, degut a la ideologia equivocada que seguia llavors el moviment obrer. Avui, però, la cosa canvia molt, i, si nosaltres constituïm un front únic—sense compromisos—amb tot element d'esquerra, és perquè la realitat d'Espanya ho imposa.

Seriem utòpics a tota llum si proposéssim implantar el socialisme, sense comptar amb la transformació de la mentalitat de la gent.

Primer, el què cal procurar és la República.

Cal que part de les nostres energies les dediquem per a combatre l'enemic comú; per a desvetllar totes les capes de la població, mobilitzar aquestes reserves fins ara inactives, capacitar-les, fer de tothom un conscient defensor de la República per a que aquesta el dia que vingui, no pugui tornar a recular.

A conseguir això hem de dedicar-nos-hi tots. Comencem, doncs, la feina.

RICARD BARQUER.

SUBSCRIPCIÓ oberta per a socórrer la vídua i el fill de l'infadigable lluitador català, mort a l'exili, Martí Vilanova.

Suma anterior	89'50
Jesús Sanz.	2'00
Agustí Solanes	1'00
Miquel Sol.	2'50
Marius Amigó.	3'00
Un ferroviari	5'25
Suma i segueix.	103'25

FÁBRICA DE MOSAICS HIDRÁULICS

JOSEP PUJOL

 Carretera de Barcelona (Plaça Murmuradors) - Telèfon n.º 234

LLEIDA

FEM NETEJA

Hem rebut el següent comunicat, que transcribim íntegre a continuació:

«En la revisió de l'obra dels Ajuntaments de la Dictadura, una de les principals coses a fer és l'anulació de la partida que en el Pressupost figura com sou de l'Alcalde. No s'hi val que la Caixa municipal, nodrida amb les càrregues imposades als veïns, hagi de servir per a refer patrimonis particulars.

Just és que les despeses de l'Alcalde, en funcions de tal, siguin abonades pel fons comunal; però ara es dona el cas—una de tantes de les immoralitats que s'han de corregir—que ultra les despeses de representació satisfetes amb tot luxe,—com ja tindrem avinentesa de parlar-ne,—els Alcaldes s'embutxaquen sense justificació de cap mena, uns milers de pessetes que bé estarien millor per atendre necessitats del poble que ajudar a refer caixes particulars en els moments d'angoixes econòmiques.

Barberà, Bordalba, Pujol, Vilella, Mangrané... Prop de 50.000 pessetes han estat cobrades pels Alcaldes del Directori en aquesta ciutat, sense profit de cap mena. Ningú no ha fet renúncia d'aquest *momio*.

L'Estatut municipal diu que el càrrec d'Alcalde és gratuït. Ara que hi ha una composició de l'Ajuntament que gairebé tot es constituït per majors contribuents, i d'aquest estament ric és també l'Alcalde, cal que demostrin que no són les pessetes el què els fa acceptar el càrrec i sí sols el desig de menar per bon camí l'administració de la ciutat prou desbaratada per aquests anys, durant els quals han actuat sense control de cap mena.

A la Diputació la revisió és començada

ja, i una de les partides objecte de rectificació és la del sou presidencial.

Cal demostrar que entrem en un període de moralització del règim administratiu dels pobles i aquest és un bon acte a realitzar.»

La Unió Patriòtica de Lleida (necrològica)

El *Centro Unión Patriótica* de la nostra ciutat, que tenia el local social al número 71 del carrer Major, en l'entresol de la casa que és propietat de Domènec Serra Sanjuan, fa alguns dies que ha retirat els lletereros del balcó i de la porta i també el pal de la bandera que tenia col·locats feia ja algun temps.

No sabem les causes que ha motivat aquesta decisió però deduïm que són semblants a les esdevingudes arreu de la península.

L'anèmica institució, la vida de la qual era només una ficció, ha hagut per fi de plegar veles i tancar les portes de casa. Presumim, però, que no arriben a dos els socis de la flamant entitat que s'han dolgut de la seva mort.

El nostre condol més entusiasta al seu ex president perpetu senyor Adolf Serra, ex president, també, de la nostra Diputació Provincial des del febrer passat.

JOAN VENTURA.

ARTICLES RECOMANABLES

Conyac

Anís

Taronjada

Llimonada

Mundial

Solera

Extra

Natural

Natural

D'ART

Feu-vos una col·lecció d'Art

Hem trobat Joan Merli en la seva Sala de les Galeries Laietanes en el moment que penjava un «adquirir» sobre un quadro de Miquel Villà.

—Ja veieu, ens digué, en veure'ns, com els nostres col·leccionistes no han trigat a comprendre aquest pintor: I, doncs, què us porta?

—Voldríem que ens expliquéssiu el vostre projecte, el qual, encara que se n'ha parlat molt aquests dies, no és conegut de tots aquells als quals pot interessar.

—El meu projecte, diu Joan Merli, consisteix a aplegar un nombre de subscriptors no inferior a dos cents els quals, mitjançant el pagament mensual de vint-i-cinc pessetes, o sigui, tres-cents pessetes anuals rebran cada any dues obres, és a dir, un quadro de pintura a l'oli i una escultura en terra cuita, dels originals dels quals es faran sis exemplars, o bé dos quadros o dues escultures segons adjudicació per sorteig públic. Queda entès que sempre seran dues les obres que anualment rebrà cada subscriptor.

Aquest projecte podria tenir un nom genèric. «Féu-vos una col·lecció d'Art», per exemple.

—¿Quina ha estat la vostra intenció en posar en pràctica el vostre projecte?

—Ofereix la possibilitat de fer-se una col·lecció a tants i tants amants de l'art que per manca de mitjans no els ha estat possible. Decidir a adquirir obres d'art modern a molts que tot hi tenir mitjans econòmics suficients mai no ho haurien fet. Facilitar la negociació en art modern i crear el col·leccionista especulador.

—¿Com seran les obres que lliurareu al subscriptor?

—Del mateix valor artístic i material que fins ara hagin tingut i tant més com sigui possible. I inèdites sempre, per quant constituiran la producció anual dels artistes que hi concorrin.

—¿Aleshores aquests artistes ja no exposaran més?

—No, mentre la seva producció sigui destinada als subscriptors. No perdran, per això, contacte amb el públic i la crítica, puix que cada sis mesos es farà l'exposició pública d'adjudicació.

—Perquè amb la xifra que assegurin els dos-cents subscriptors, l'artista en lloc d'un preu per peça, s'assegura un sou que li permet viure sense

preocupar-se d'altra cosa que de treballar i afermar la seva personalitat. Es per això que per aquest preu podem donar obres que ara fan de cinc-cents a mil cinc-cents pessetes.

—¿I creieu poder aconseguir els dos-cents subscriptors?

—Tinc la seguretat de passar de molt. Penseu que el primer centenar s'ha cobert sense que públicament se n'hagués dit res. Barcelona pot donar-ne molts més de dos-cents i comteu els que pot donar les poblacions importants de Catalunya: Lleida, Sabadell, Terrasa, Reus, Manresa, Girona, Vilafranca, Igualada, Sitges, Tarragona, etc., on s'estan formant cultures artístiques insospitades, que hi han petits nuclis selectes.

—Quins seran els artistes?

—Sis pintors i dos escultors, Bosch-Roger, Carme Cortés, Josep Prim, Miquel Villà, Josep Granyer, Joan Rebull i dos més, que no us puc dir perquè no us els sabríeu callar. Us els podré dir dins de pocs dies.

—¿No creieu excessiva la producció que hauran de rendir aquests artistes?

—Sotmetre'ls a una disciplina de treball farà un gran bé a la seva obra. Tots els artistes del món produeixen més que els nostres. I a l'estat de gràcia s'hi arriba treballant.

El telèfon reclamava el jove marxant i com que per altra part ens semblà que ja podíem donar una idea clara als nostres lectors d'aquest interessant projecte ens acomiadarem de Joan Merli.—
J. DE S'AGARÓ.

(La Publicitat).

L'Hospital de Santa Maria

Sabem que l'Ajuntament de Lleida ha concedit a la Diputació el permís corresponent per a verificar obres a l'antic edifici de l'Hospital de Santa Maria, consistents en enderrocar el campanar que es troba damunt la porta de l'Església, practicada a la citada construcció, campanar afegit a l'obra vella sense cap connexió amb el seu estil.

No sabem amb quina intenció hom vol verificar aquestes obres però el nostre interès per aquell venerable edifici fa que ens preocupem per tot ço que a ell es refereixi.

Tindrem, doncs, al corrent als nostres lectors sobre aquest punt concret.

L. B.

NOTES DE LA SETMANA

Carles Capdevila

Una de les revelacions més agradables de l'actual moment ha estat la de Carles Capdevila escriptor polític. Fa temps que la prosa nerviosa, però correcta i ponderada, de Capdevila venia cridant l'atenció, tant per la finor de matisos com pel doll de riques suggestions de què és sempre plena.

Durant l'esclat paternalista de la Dictadura, Capdevila, com tots, s'esmerçà en temes marginals a les nostres coses estimades. Hi feia, sovint, veritables filigranes. Però ara, amb la miqueta de llibertat que ens és donada, amb una constància remarkablement exemplar, comenta la major part dels dies, el moment polític en un to tan nou i personal que, com déiem, fins als que li concedien condicions altes, ha sorprès enormement i agradable.

Del seguit d'escrius polítics de Carles Capdevila, tots ells ben notables, no ens sabríem estar de citar el que aparegué a *La Publicitat* del dia 2 del corrent, *L'hora de les conviccions*. És un moment de lúcida comprensió del seu autor i de superació, encara, de les seves dots de periodista. Ens sap greu que el poc espai de què disposem ens privi de reproduir-lo íntegrament. Si us plau, llegiu els fragments que en copiem a continuació:

«En qualificar la situació creada amb la caiguda del govern de Primo de Rivera, usàvem el mot evolució perquè créiem que cap altre sinó aquest podia expressar amb més exactitud la realitat que el canvi significava; l'actitud del govern actual, davant dels fets que s'han produït d'aquell moment ençà, confirma que, en afecte, encara naveguem per l'estela encrespada de la dictadura. La urgència que determinava aquella modificació no ha estat pas superada; avui, igual que un mes enrera, i més clarament que aleshores, existeixen les mateixes raons per a creure que és l'instint de

conservació el que inspira tots els determinis del poder.»

«La magnitud i la qualitat dels interessos que es litiguen han fet passar momentàniament a un terme més discret qüestions per a nosaltres capitals que han estat objecte d'una acció enèrgica i persistent per part del govern anterior. Això pot haver impressionat favorablement l'oportunisme sistemàtic que vol fer l'usura sense exposar gens de capital; en el fons, però, tot segueix igual, perquè la iniciativa resta a les mateixes mans, i si obre una escleixa és per eliminar obstacles a l'aire que necessita per viure.»

«Hi ha gent dotada per a regir amb èxit els patrimonis espirituals i materials en temps de calma, quan tot engrana i es coordina per un voler de la fortuna provident; aquesta gent, però, són gerents, no polítics; continuen la història, però no en creen, i per arribar a aquell ordre que justifica la presència d'un gerent abans cal fer la part a la justícia i al dret, i per això ara cal més la fe en aquests ideals que no pas la confiança en la perícia dels que per imposar la seva personalitat han d'esperar que algú els doni aquesta feina feta.»

També, «Bellafila»

Hi ha símptomes inequívocs que demostren que, a Catalunya al menys, hem fet molt camí en sentit liberal en el més noble i humà sentit del mot. Ací teniu, per exemple, *Bellafila*, el qual, dit sigui en honor de la veritat, per bé que mai s'havia caracteritzat com un home incomprensiu i agradós de jugar amb freus, ha pogut escriure coses tan ben dites com les següents, que aparegueren en el mateix diari i en el mateix dia:

«Ara bé, el conservadorisme és, en la seva essència, la prioritat concedida al problema de l'ordre damunt el problema de justícia. En els segles passats hi havia molta gent que podia acreditar problemes de justícia i no se n'havia adonat. Va costar un segle de convèncer el poble de França que hom era injust amb ell, que la injustícia tenia

remei i que hom podia atènyer aquest remei amb les pròpies mans.»

«Avui en dia, el conservadorisme està substituït pel nacionalisme per una estricta religió d'Estat, per una mena de renaixença pagana. Hom ha descobert que calia divinitzar l'Estat per fer-lo immòbil, fidel a un arquetipus egoïsta, clos en ell mateix i abassegador de tota vida dins la seva àrea.»

«Cal que tothom sàpiga que el conservadorisme liberal és dat i beneït, i que el conservadorisme nou que es proposi el senyor A. dins la monarquia o el senyor B. dins la república serà un fet de tonalitats més o menys semblants a les italianes i portugueses. Això per damunt de tota generosa intenció i de tota magnitud d'intel·lecte. Perquè hom no pot sinó viure el seu temps i bastir-se la casa amb els materials que hi haurà al seu abast.»

Bé, *Bellafila*, bé. Molt ens agraden els vostres *Fruits saborosos*. Però pel nostre paladar, encara trobem més gustoses les vostres incursions a la teorització política quan l'orienteu en el sentit que denoten els paràgrafs transcrits i que ens hem donat el plaer de transcriure.

Acció Catalana

El tan esperat manifest ha sortit. Un seguit ben llarg de signatures proclama la seva fidelitat a aquests quatre principis bàsics que informen aquesta força política: Catalanisme, Liberalisme, Democràcia, República.

També és un altre bon signe del nostre temps que al redós d'aquesta idealitat s'hi hagin acollit alguns noms, per exemple: Jaume Bofill, H. Puig i Sais, Lluís Guario, Jesús Maria Bellido, Carles Riba, Tomàs Garcés... i Antoni Bergós, que és, per a nosaltres la màxima sorpresa.

Tots aquests senyors tenen prou comprensió i prou decòrum per a no signar sense reserves—en aquesta hora de necessàries i obligades claredats—allò que no creguin i que no estiguin disposats a defensar, Catalanista, demòcrata, republicà,

bé, pot passar, perquè hi ha precedents, pròxims i remots, en virtut dels quals hom podria restar ben antiliberalment fidel a la significació d'aqueixes paraules; però no, no, diuen també, *Liberalisme* (subratllem ho, si per cas). Hem de creure que el liberalisme d'aquests senyors, en aquesta hora en la qual fins els codservadors absolutistes se'n diuen, no serà més que «la seva» llibertat, la dels que com ells pensen?

Quan s'és liberal, s'ha de portar aquesta convicció a totes les manifestacions de la vida pública. A l'escola, per exemple. Qui, d'aquests firmants, que hem fet destacar, de significació dretista, gosarà en endavant, si no es contradint-se radicalment, a l'aconfessionalisme absolut?

Enhorabona, amic Bergós. Liberal, demòcrata, republicà... En prenem bona nota. I ben vingut sigueu, amb aquesta posició tan satisfactòriament definida, a les nostres lluites. I, no ho prengueu a mal: serveu, en l'esdevenidor, bona memòria de la fe que heu jurat defensar.

Paraules reials

El manifest d'*Acció* retreu les paraules conegudes de Felip V: «Habiendo... pacificado enteramente mis armas al Principado de Cataluña, tocaba a mi soberania de establecer gobierno en él,» i afegeix el manifest que «aquestes paraules no podem pas oblidar-les ara, després que, en ocasió ben triada—al cor de Barcelona i en data del 19 de maig de 1924, foren repetides per la veu més alta de l'Estat.»

Fa bé, *Acció*, de rememorar aquelles solemnes i maiestàtiques afirmacions d'adhesió i reiterament a les de Felip V. Nosaltres no les havíem pas oblidades. D'aquella reunió d'Alcaldes de Catalunya al Palau de la Generalitat, i de les explícites i augustes afirmacions que hi ressonaren, no

sols no n'hem perdut la memòria sinó que les guardem ben presents i, creient-les providencialment pronunciades *ex abundantia cordis*, les veiem destinades a fer molta, però molta feina. A l'*affichage*, per exemple, a totes les cantonades de tots els llogarrets del nostre poble a l'hora de prendre una decisió.

Ara, que, quan les llegirà la gent, no sabrem què fer-ne d'aquella «adhesión cordial» retreta per Puig i Cadafalch, que sols es pot mantenir si hom no té la sensació d'ésser tractat dignament des de les altures, i que deu informar encara, a ben segur—coses rares, heuvos-ho ací—la política de la Lliga Regionalista.

De gustos no hi ha res escrit.

El vigilant

Segueix com sempre, millor que mai, l'adoctrinament de les nostres forces per la ploma de Rovira i Virgili. A *La Nau*, posant en guàrdia sobre l'eixorquia i els perills de certes estridències, diu:

«Ningú no pot mostrar-se sorprès davant certs atacs i certes manifestacions populars recents. Vénen a ésser, al capdavall, fenòmens biològics deguts a la comprensió i a la tivantor en què s'hagué de viure durant el període dictatorial. No ens sem-

blen doncs, justificats els escarafalls dels sostenidors del règim caigut. Aquests exageren llurs protestes i llurs alarmes, tot sentint el secret desig que els avalots i incidents augmentin i es generalitzin. En aquests avalots i incidents ells hi veuen llur suprema esperança de tornada a la Dictadura vella.»

«Hem de dir també—i ara adrecem la veu cap a un altre costat—que no són recomanables, en les circumstàncies presents, determinats actes i manifestacions. I creiem que no són recomanables precisament perquè poden servir de pretext per a restringir les primeres parcelles de llibertat que havien estat restituïdes als ciutadans i per a atiar les fosques maniobres dels qui voldrien tornar als temps de la Dictadura antiliberal.

¿Què més voldrien els reaccionaris—els quals no s'han fos ni han renunciat a la lluita—sinó que l'efervescència popular prengués formes esporàdicament exaltades i violentes? Un pla de conjunt pot tenir èxit. Uns quants fets isolats i improvisats no poden tenir-ne i són més aviat contraproductius. Donar armes a l'adversari és sentir la trista vocació de perdre. Cal tenir prou serenitat i prou perspicàcia per a no caure en aquest parany.»

Estem absolutament d'acord amb aquestes assenyades paraules del nostre il·lustre amic.

Aquest número ha passat per la censura governativa.

"La Industria Leridana"

Fàbrica d'Anissats

LICORS - XAROPS - SABÓ - OLIS D'OLIVA I DE BRISA

≡ P E R E M O R ≡

Especialitats de la Casa «ANIS MOR» i Gran Licor Estomacal «WILSON»
Agent exclusiu del Xampany «MONTANER»

Destileria y Fàbriques: CARRETERA DE BARCELONA.—Despatx: CABRINETY, 30

TELÉFONS. { Despatx, 36. Fàbriques, 226. LLEIDA

Les comarques lleidatanes i "LLEIDA"

Com una borrascada de mal vent i polsaguera ha passat pel nostre davant, devastant-ho tot al seu pas i accelerant dies de grans commocions socials i polítiques i precipitant l'arribada d'inaudites misèries, la dictadura del general Primo de Rivera.

Avui estem travessant un període de transició difícilíssim de forma i de vida no gaire llarga. Tots els inicis són de pròxims i importants trasbalsos. En aquestes hores incertes, doncs, hem sortit nosaltres al carrer sota una única bandera, defensant amb totes les nostres forces un front únic d'esquerres, gran i compacte. Hem cregut que aquesta era la única manera de fer tasca eficaç i seriosa.

Ens hem declarat defensors del front únic d'esquerres i volem que això sigui veritat. «A les esquerres no hi tenim enemics», déiem al nostre manifest i cal que aquestes paraules corrin ci per lla i siguin pronunciades, pensades i cregudes amb la mateixa sinceritat i noblesa que han estat pronunciades per nosaltres. La nostra, doncs, és una tasca que interessà a tothom que senti dins d'ell la necessitat d'un bri de llibertat per poder viure.

Les nostres comarques, tota la sèrie de pobles, grans i mitjans, que hi ha escampats per les contrades lleidatanes poden ajudar-nos, també. Els nostres amics veïns tenen el deure de denunciar el sens fi d'injustícies i d'arbitrarietats que han presenciats i sofert durant aquests sis anys i mig.

Nosaltres els oferim desinteressadament les nostres columnes. No és a petits grups dispersos com cal actuar. És precís una organització compacta; és en col·lectivitat que arribarem a aconseguir el què ens proposem.

Els habitants dels pobles de la vora de Lleida han d'anar també units amb el nu-

cli de la capital. Els uns sense els altres no podrien existir; cal que s'agrupin per a defensar els interessos comuns, tan polítics com particulars. Ells tenen, doncs, la paraula. Denunciar noms i fets i estendre els ideals de justícia i de democràcia és cooperar a l'assoliment de la victòria, és ajudar al ràpid adveniment de la desitjada República.

Esperem que la Secció que destinem a les nostres comarques retratarà fidelment l'esperit de llibertat, del qual pobles com Borges Blanques, Balaguer, Seròs, Mayals, etc., tantes mostres n'han donat ja, dignes i exemplars.

B. X.

Albatàrrec

Al veí poble d'Albatàrrec s'han succeït també casos vergonyosos de regidors que ho foren en temps de la Dictadura i avui s'han possessionat del nou càrrec, sense fer cap objecció ni res que s'hi assembli.

Així tenim que l'alcalde actual, Josep Falguera, ha estat regidor durant els sis anys i mig que governà Primo de Rivera. Un regidor d'avui, Josep A. Comes, fou alcalde sota el Directori militar i encara un altre, Pau Biosca, també fou del consistori en la passada situació; aquests dos últims són a l'Ajuntament en qualitat de majors contribuents.

Demaneu que el poble d'Albatàrrec, tingui els seus representants municipals, nomenats per ell mateix. A fora els intrusos!

Mentre això no sigui, mentre aquest desig popular no esdevingui una realitat efectiva, no podrem dir que els camins de la normalitat, siguin lluminosos ni transitables.

A.

Llibres i Revistes

«LA MATERNIDAD CONSCIENTE», de Manuel Devaldés.—Biblioteca «Estudios».—València, 1929.

Acabem de llegir un interessantíssim llibre sobre eugenèsia, un llibre de divulgació d'aquests coneixements, ben escrit, comprensible i ample.

Comprèn dues parts: *Les idees i els fets i L'Acció*. En la primera, hi figuren els capítols L'eugènia, L'herència, L'herència morbosa, Crim i herència, L'esterilització, El mitjà i la raça dels pobles, L'esgotament de la mare, factor de degeneració, Tara i geni, La superpoblació i la guerra, El dogma religiós contra la maternitat conscient, L'educació sexual, La individualitat femenina, L'associació sexual, L'ètica de la maternitat conscient i Ètica sexual.

En la segona, L'exemple de la Gran Bretanya, Suècia, Alemanya, Àustria i Holanda, Estats Units, Índia, Xina, Japó i Rússia.

La gran preocupació de Manuel Devaldés és demostrar que cal fer infants sans i bons i no pas procreà sense cap precaució ni idea de la importància de l'acte.

Són commovedors els quadros que descriu del sens nombre d'homes i dones que viuen en determinats asils, els quals per culpa dels seus ascendents, porten tots els dies de la seva vida la condemna de la idiotesa que els fa imperfectibles; i allí incurables del tot, sense nom, tancats en una galeria, amb el sòl de reixa de ferro per tal que es recullin en una fosa les immondícies, uniformement vestits amb llana, tothora bruts, fills de l'alcohol i de la degeneració, asimètrics aborts, amb cranis deformats per ossos prominents prematurament soldats, els ulls salfons, destacades sense harmonia les orelles, el mirar incert i un coll flac que tot just si sostè la testa oscil·lant; de tan en quan algú obria la boca, que semblava un membranós bec d'au, i exhalava un crit selvatge, una exclamació de còlera sense fonament; sense cap llum espiritual, sense que mai tinguin consciència del que són, semblen bèsties, feres, sense una paraula, ni una idea, ni un sentiment. (Hospici de Bicêtre).

Parla també de les malalties hereditàries i en treu conseqüències. Els subtítols que reproduïm més amunt, indiquen la diversitat d'aspectes amb què Manuel Devaldés estudia aquests grans i transcendents problemes.

Aboga tot sovint per la instrucció sexual directa dels joves, infundint-los consciència del què

significa l'incomparable fet d'associació; retreu projectes de diputats que malden per imposar la llei que obligaria a cercar el certificat mèdic a l'acte del casament; examina l'esterilització i culpa moltes vegades d'això l'excessiva procreació, la misèria, les enfermetats i les passions sòrdides.

Retreu Anglaterra per la seva independència femenina; Suècia, Alemanya, Àustria i Holanda per l'avançades que estan referent a aquests assumptes.

Manuel Devaldés desitja una humanitat sana, robusta i intel·ligent; condemna tot el què per a ell produeix una degeneració, des de la guerra fins a les malalties venèries i, en últim lloc, parla amb elogi de la Rússia d'avui i cita el decret pel qual es feu pública la determinació dels comissaris de la Salut i de la Justícia, i en el que es fa legal, sempre en casos justificats però, l'abort.

Concretant. Aquest llibre, *La Maternitat Conscient*, parla amb autoritat de qüestions que caldria que sabés tothom i que, malauradament, desconeixem molts encara.

UNA NOVA BIBLIOTECA

El dia quinze del corrent sortirà el primer volum d'una nova biblioteca, la qual amb el nom de *Col·lecció Blava*, apareixerà a Barcelona sota els auspicis de l'«Editorial Políglota».

Tant per l'oportunitat amb que apareix com pels llibres que hom ha escollit per a publicar, promet ésser un acert aquesta *Col·lecció Blava*.

Per ara s'anuncien pels primers volums els noms d'Eve Paul Margueritte, Carles Fòley, Gyp, Jeanne de Colomb i Trilby.

Sortirà cada quinze dies puntualment. Nosaltres que desitgem un feliç èxit a tots els bons propagadors de les nostres lletres, felicitem la nova empresa i esperem amb goig les seves promeses.

BAPTISTA XURIGUERA.

Joan Porta

Corredor de Comerç col·legiat

 Plaça de la Sal, 13 i 15 pral.

Telèfon, 341. -- LLEIDA

Llegint la Història

Es discutia en les Corts del 69 la forma de govern i enraonava Castelar.—Escoltem-lo:

«La monarquia és per a mi la injustícia social i per la meua pàtria la reacció política. ¡La República!, no puc dir aquesta paraula sense commoure profundament; la República és per a mi la justícia social i per la meua pàtria la llibertat política. Malgrat això, la República va a ésser vençuda.»

«La societat és una guerra permanent entre les idees i els interessos, les victòries del moment són totes pels interessos; les victòries definitives són totes per les idees.»

«El rei és un element inútil, completament inútil, i quan no és un element inútil, és perjudicial. Per conseqüència, l'exemple d'Anglaterra condemna totes les vostres teories.»

Arriba el moment a que Castelar enraona de la monarquia espanyola i ho fa en aquests termes:

«Totes les monarquies acaben igual, totes en la corrupció.—Imperi cesari romà en el corral de Augústulo.»

«La monarquia gòtica, la monarquia col·lectiva, en el carro sardana palesc de D. Rodrigo; la monarquia fundada per D. Pelai, semi-electiva, en el llot on s'arrastra donya Urraca; la monarquia semi-feudal, semi-popular, iniciada per Alfons VII en les sangonentes orgies de D. Pere el Cruel.—La monarquia senyorial dels Trastameres, en la cort d'Enric IV l'Impotent; la gran monarquia fundada pels reis Catòlics, en els encisos de Carles II, la monarquia civil, representada per la casa de Borbó, en els braços de Maria Lluïsa; la il·lustre monarquia constitucional, creada pels nostres pares a Càdiç, als peus de Sor Patrocini, del pare Claret i de Marfori.»

(De *La República*).

LLISTA D'ADRECES ÚTILS QUE RECOMANEM

Acadèmies

COMERÇ IDIOMES
Lleida: Porxos Baixos.—Saragossa: Cosso 39,

Cafès

GRAN CAFÉ DEL COMERÇ. — R. Ferran, 2
Lleida.

Cases de Canvi

M. SALA ROURE. — Rambla Ferran, 4, pral. -
Telèfon, 518 - Lleida.

Corredors de Comerç

ENRIC BORRÁS MELGOSA. — Clot de les
Monges, 8 pral. 2.ª - Telèfon, 499 - Lleida.

MARIUS SOL MESTRE. — De 10 a 1, Banc d'
Espanya - Rambla d' Aragó, C., entressol - Lleida.

Electricistes

CLAUDI BAIGET.—Maquinària i materials elèctrics, vendes al major i detall. — Plaça Llibertat, 2
Telèfon, 38 - Lleida.

MIQUEL RIBELLES.—Fars i instal·lacions elèctriques per a llum i força. - Parallamps, Acumuladors, Transformadors i Reparació de Gramòfons. - Clavell, 5. - Lleida.

OCTAVI PEREÑA. — Màquines i material elèctric.—Cabrinetti. - Lleida.

Ferreteries

JOSEP ALMACELLAS. — Porxos de Baix,
11 i 12. - Lleida.

Impremtes

IMPREMTA PAGÉS. — Avinguda Blondel, 35
Lleida.

Merceries

EMILI DURÓ SOLANES.—Magatzems de Merceria i novetats. - Plaça Sal, 8 - Telèfon. 302. Lleida

Música i Pianos

JOAN GUARRO.—Cavallers, 66. - Lleida.

Recaders i Transports

LA PALLARESA. — Agència de Transports. — Carrer Cabrinetti, 15 - Lleida. - Telèfon, 232.

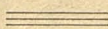
R. SETÓ I FILLS. — Recaders directes i diaris a Barcelona en combinació amb les poblacions més importants d'Espanya. - Barcelona: Montesion 17. - Lleida: Estereria, 4.

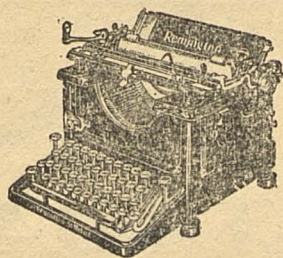
Tallers

JOAN VILA.—Tallers de Foneria i Maquinària. Cardenal Remolins, 8 - Telèfon, 107. - Lleida.

IMPREMTA "JOVENTUT"

Treballs de tota mena

Blondel, 7 LLEIDA.

La
**Remington
12**

Los que buscan la
mayor resistencia
unida a la operación
fácil y la escritura
bonita, invariable-
mente compran la
Remington 12.

**Agència a Lleida
Major 27 i Blondel 14**

LLEGIU I PROPAGUEU LA
Revista "LLEIDA"

M. SOLANO

SUCESOR DE VDA BONET

**REPRODUCCIONES
ARTÍSTICAS**
FOTOGABADO · AUTOTIPIA
TRICROMIA · FOTOLITOGRAFIA

ARIBAU Nº 9 INTERIOR
BARCELONA

Caramels "L'ARC"

DEMOCRACIA, 26

LLEIDA.

J. GIGÓ

CONSTRUCTOR
 D'OBRES
 ACADÈMIA 10 LLEYDA

Telèfon 427

CARLES I LLUIS GENÉ

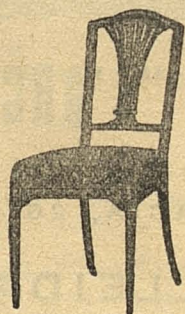
COMISSIONATS PRINCIPALS

De la companyia de segurs contra incendis LA CATALANA

Blondel lletra E, 1.er

LLEIDA

Telèfon núm. 259

LA MILLOR CASA DE MOBLES

“ ARMENGOL ”

Nom Comercial Registrat

Rambla de Ferran, 16.

Telèfon, 103

(Baixos de la Fonda d'Espanya)

LLEIDA.

IMPREMTA «JOVENTUT» - BLONDEL, 7 - LLEIDA.